

Latweeschu Awises.

48. gaddagahjums.

No. 46.

Treschdeenâ, tannî 12. (24.) Nowemberî.

1869.

Latweeschu Awises libds ar sawem peetikumeem malka 1 rubulî sudr. par gaddu. Kas us sawu waardu apstellers 24 effemplarus wehl weenu dabuhs klapt parwelti. Ja-apstelle: Zelgawâ Latw. awischu nammâ pee Zanischewski; — Mihgâ pee Daniël Minus, teäteru un wehwera eelas stuhri, pee fw. Jabna basnigas jaunaka mahjitaja Mueller un pee Dr. Buchholz, leelâ Alekxander-eelâ Nr. 18. — Wiffi mahjitaji, stoblmeister, pagasta waldbitaji, sribweri un zitti tautas draugi teel lugiti, lai lassitajeem apgabda to apstellerschunu. — Redaktora adresse irr: „Pastor Bierhoff, Ronneburg, pr. Wenden, Livland.“

Rahditajâ: Daschadas sinnaas. Sinnaas par derrigu karioffeku (rahzinu) audjeschunu. Deews weenu engeli suthis. Sibneschun pulstieni. Kas nahf no fufstulbas? Wisjaunnakabs sinnaas. Naudas tirgus. Labbi-bas un pretschu tirgus. Sluddinaschunas.

Daschadas sinnaas.

No eefschemmem.

No Zelgawas. Diwi lungi G. Seesemann un L. Katterfeld raksta Mihgas Wahzu awises: Mehshinnis deenas muhsu pilsehta paschi effam redsejuschi breefmigas behdas un tahs arri awises gribbam isstahst. Râ laudis finn, schi gadda Aprili zitti lungi no Kreewusennes scheinan bij atnahluschi un taiffja kontraktas ar tahdeem Kursennes kalveem, kas gribbeja aiseet us Simbirsku. Dauds lauschu aigahja prohjam, bet zitti tif nahja libds Zelgawai un palikka scheinan. Mahjas wiini sawu mantu bij pahrdewuschu par neeku naudu, bij apfmejuschi wiffus, kas winneem labbu padohmu dewa, un atnahja scheinan Mai mehnesi. Bet jebfchu tee pirmee laudis jau bij aigahjuschi us Simbirsku, schee tomehr wairs nedewahs us mahjahm, bet gaidija Zelgawâ libds wiinnus weddischoht us Kreewusenni, ta ka besdeewigi wiltneeki winneem bij eerunmajuschi. Balaudamees us tahdeem neekeem wiini gaidija no weenas nedelas us ohtru un eefahkamâ arri negribbeja peenemt nekahdu darbu, bet ar leelu lepnibu un pahrgalwibu teem pretti turrejabs, kas winneem gribbeja palihdseht. — Taggad pehz 6 mehnescheem mehshinnis no nejuschi effam aradduschu un mums sirds fahp par scheem nelaimigeem laudihm. Pee Annas wahrteem 4 namms kahdas 100 familijas dsihwo, zittas ar 2—4 maseem behrneem. Wisfliktaki eet teem, kas dsihwo „pee balto sirga,“ tur libds 4 familijas ifktrâ mafa istabinâ fabahstas. Ta pufse no scheem nelaimigeem laudihm, kas schinni nammâ dsihwo, jau wassarâ irr nomiruschi zaur tahdahm flimmi-bahm, kas zaur baddu zekahs; tee, kas wehl dsihwi, pa dalkaj gull nowahrdsinati libds nahwei, pa dalkai wiinu plahni matti, eedubbuschas azzis bes spohschuma un bahli waigi apleezina, zil wiini isseetuschu; pawiffam behdas redseht us teem behrneem, kas tif wahji palikkuschu, ka, jebfchu winneem gauschi gribbahs ehst, tomehr wairahf nespehj ehst us weenu reij ka til 2—3 kummosus. —

Taggad pee daudseem tas pahrgalwigs prahts irr salansts un wiini luhgtin luhds: „dohdeet mums darbu.“ Bet taggad Zelgawâ nekahdi darbi nau, un ta alga irr gauschi mafa. Weens wihrs mums stahstija, ka daschureis pee dahrsneeka strahdadams effoht nopelnijis 18 kap. par deenu un wiina seewa 15 kap., un tomehr buhtu ar meeru, kad til ifktrâ deenu til dauds warretu nopelnih, — un schim wihran irr 4 behrni un wiinnam jamalka ifktrâ nedeku 25 kap. par sawu ruhmi un taggad galwas-nauda wiinnam wehl jagahda. Turklapt irr kauns fazzih, ka besdeewigi laudis schohs nabadsinns wehl mohza un ar kahdu zeetu sirdi no winneem eedsenn to naudu, kas jamalka par to flkto ruhmi! Weenâ nammâ, kur 22 familijas lohpa dsihwo weenâ istabâ, winneem noplehja lafkatus un drehbess no meefahm, kad newarrejo aismahfah. — Bet juhs prassiseet, ka tad wiini 6 mehneschus ta irr palikkuschu un nekahdâ wihs nau mellejuschi isglabbtees? — Wiini mums rahdahs ka neprahstigi behrni, kas paschi nesinn, ko wiini darra; ar negudru prahtu wiini bij klausijuschu us wiffahdeem neekeem un aplam bij tizzejuschi wiffahdeem wiltneekeem, libds tahdâs behdâs eegrimmuschi, ka nu paschi wairs newarr israutees. — Winneem wiffadâ wihs janahf palihgâ. Polizeja un gubernijas waldbiba pehz winneem irr prassijust, ta peeralstifchunas nauda, ko wiini bij eemahsajuschu, pa leelai dalkai irr atdohtha, Zelgawas Latweeschu pilsehta-mahjitajâs preeksch winneem naudu salaffijis, zitti, kas bij grehthi flimmi, irr usnenti muhsu diakoniffu flimneeku nammâ, zitti schehligi laudis winneem irr suthijuschu ehdeenu un apgehrbu, tapat zittâs weetâs pilsehta arri salassa naudu un drehbess preeksch scheem nabadsineem. Bet ar wiffu to wehl nepeeteel; waj nu winneem scheinan jagahda paleekama pekna, waj zittur winneem kahda weeta ja-aggahda. Waj tad Preeklules, Bezz-Nuzes, Leel-Nuzes, Embotes, Wisputtes, Eseres, Ordangas un zittas draudses, no kurrenes schee laudis atnahluschi, atkal ne-usnems sawus nelaimigus beedrus? Deews mums schinni gaddâ atkal maifi dewis, waj tad mehshinnis laudis, kas gribb strahdahf, sche Zelgawâ liffim no badda nomirt? — Starp scheem laudihm zitti zaur tahm behdahm it pasemmigi palikkuschu un labpraht gribb atkal us mahjahm tift; zitti arri wehl

taggad irr drohschi un zeiti un gaida us leelu laimi, kas winneem bes darba rohtās tiks. Scheem mehš wehl newarram palihdseht, lihds ta nelaimē winnu nitnu prahtu buhs lausufi, bet winneem mums irr janahl palihgā. No waldibas winnus drihs warretu us mahjahm fuhthit tā arestantus, bet tā winni newarr us preekfchu tikt. Tāpehž mums winneem irr jahalihds, ka winni pašchi warretu us mahjahm eet un tur atkal eesahkt sawu maisti pelniht ar gohdu. Winni irr muhsu Kursēmēs brahfi, meesa no muhsu meesaš, nenodohsim šohs nabadstaus laj eet pohstā, bet ar Deewa palihgu meklesim winaus isglaht! — (Mums irr apsohlihts, ka us preekfchu wehl dabufim sinas par to, kas ar scheem laudihm irr notizzis).

No Ceepajas. 20. Oktobēri no rihta pee Swentes weens 2 mastu fuggis usfrehja feltā. Tee fuggineeki irr nosfihkufchi. Dohma, ka tas irr bijis Hollandes fuggis, kas no Pehterburgas ar fehlu nahzis.

No Lehrpates. Wissu Baltijas sfoklu kurators graf Keiserling us sawu luhgšchanu no sawa ammata atlaists. Wissas sfoklas to gauschi noscheloš.

No Rihgas. Wihtolin f. irr lizzis drukkahnt jaunu grahmatu: „Rihgas praweeschi.“ Schis stahstis irr pahrtulkohts no Wahzu wallodas un stahweja papreekfch Wahzu awisēs Rigasche Zeitung. Tas rakstijais W. fungam irr wehlejis scho stahstu pahrtulkoht un par to arri nau prassijis nelahdu maksu, bet winsch irr gribbejis, laj usdrukka arri, kas scho stahstu farakstijis un ka tas irr isnemts no Rigasche Zeitung. W. f. arri pirmajā lappā effoht rakstijis: „Isnemts no Wahzu aw. Rig. Zeit.“, bet drukkatājs Stahlberg schohs wahrduš ne-effoht nodrukkatājs, tā ka warretu dohmaht, W. f. pats scho stahstu effoht farakstijis. Bet Stahlberg f. to wainu atkal greesch us W. f., jo schis pats effoht fazzijis, ka tee minneti wahrdi nau janodrukka.

No Pehterburgas. Zaur to, ka tas tilts par Wsta uppi irr nodedsis (f. Nr. 44) nu par Nikolai-dselzjeku newarr wairs braukt bes leelas laweschanas, dasch grehtums un launums irr iszhelees. Zaur to tai leelai dselzjeku beedribai iflatru deenu lihds 50,000 rbl. sfahdes jazeefchoht. Daschas wajjadfigas leetas, ka galka, sweests zc. wiswairahk nahk us Pehterburgu par scho dselzjeku no eekfchgu-bernijahm, taggad jau nomanna, ka no turrenes tik dauds wairs ne-atwedd, jo tas firgus dauds leelahks palizzis un paliks wehl leelahks. Arri nesinn, ka zitti Kreewusemēs dselzjekki, kas taggad tohp buhweti, dabuhs sawu wajjadfigu materiāli; Ribinskas dselzjekfch ween gaida us sawahm lokomotiwehm un us 400,000 pudu sfchekhu, kas par Nikolai-dselzjeku bij japewedd. Tapat arri dauds fabriku nedabuhs sawas wajjadfigas leetas. — Tad nu weens lungs, Sadler wahrda, irr apsohlijis, ka weenā nedelā uszels nohtes-tiltu us fehdehm, bet dselzjeku beedriba negribb tizzeht, ka tahds tilts buhs deewegau stiprs. — Ta beedriba taggad leel taišht nohtes-tiltu us

laimahm (ponton tiltu), laj kahneeki un wesumi warretu pahreet. Waldiba irr palihdsejusi ar 75 ponton-laimahm un turp irr fuhthijusi 300 pionirus (saldati, kas ponton-tiltus taifa) un 2000 zittus saldatus, kas deenas un naktis strahda. Waldiba arri irr wehlejusi, ka tee, kas no Moskawas us Pehterburgu gribb braukt un sawas prezēs west par Dreli, Witebsku, Dinaburgu tohp westi us Pehterburgu. Jaunas sinas fluddina, ka Uffow lungs weenu nohtes-tiltu gribb uszelt weenā mehnefi, par to arri lokomotiweš warrehs braukt.

No Dreles raksta, ka tur kolera-fehrga eesahk parahditees.

No Wolinijas raksta, ka dauds laudis no Behmen semmes turp nonahk apmestees. Rowno un Dubno apriņkōs 379 familijas nonahkufchas un irr pirkufchas 9170 deffatines semmes par 183,000 rubl. Salka arri dsan, ka 80,000 Tscheki, kas tonnis gaddēs no 1859—1864 us Ameriku bij aisgahjufchi, taggad gribboht nahkt us Kreewusemē. Arri 2000 kalna-razzeji, kas firsa Schwarzemberg kalnds sudrabu rakufchi un taggad bes darba palikufchi, gribboht nahkt us Kreewusemē.

No Krimas. 29. Septembēri Feodosija semme trihzeja, tā ka zitti nammi pahrpilhfufchi. Susdakā weenu basnizu wajjadseja aiflehgt, jo bihstahs, ka ta nefagahschahs. Tapat arri manija to semmes-trihzefchanu Liwadija un Zaltā.

No Ddeffas. 15. Oktobēri Ddeffas-Baltas dselzjekā atkal nelaimē notikufi, jo weena pretfchu-rattu rinda no 36 ratteem usfrehja us zittu rattu-rindu no 35 ratteem un sadausija weenu lokomotiwr un 2 rattus, 5 zitti ratti arri wairs ne-effoht brauzami. Arri weens zilwešs nosifis un zitti stipri eewainoti.

No Warschawas. 30. Oktobēri Pehterburgas-Warschawas dselzjekā, 35 werstes no Warschawas, weena rattu rinda usfrehja us pretfchu-rattu rindu. — 1. Nowemberi Brest-Lerespoles dselzjekfch irr atdarrihts.

No Zekatarinoflawas. Tanni nakti no 26. us 27. Septembēri us weenreis leels aufstums zehlahs, un 11 laudis, wiswairahk ganni, irr nosallufchi. 9 nedsihwi atrasti steppē, 2 wehl bij dsihwi, bet tik wahji, ka arri drihs nomirra. Starp winneem bij 4 behrni no 9—13 gaddeem, 3 jaunekki no 15—17 gaddeem, 4 wibri no 25—60 gaddeem. 2 jau papreekfch effoht bijufchi flimigi, tee zitti it stipri un weffeli laudis. O. P.

No ahrsemmehm.

No Wahzsemmes. Awisēs fluddinaja, ka Pruhfchu fehninsch tohs farra-wiršneekus, kas irr wainigi pee ta gohda-stabba nopohstifchanas Zelle (f. Nr. 44), no turrenes us zittu weetu effoht fuhthijis un effoht pawehlejis, ka to gohda-stabba atkal buhs uszelt ar fehnina naudū, bet jaunās sinas fluddina, ka laudis to gan gribbetu, bet fehninsch pats par to leetu wehl nelo ne-effoht pawehlejis.

— Ap Darmstatti 13. Nowemberi semme atkal trihzejusi.

— Felnas erzbiskaps un Wirzburgas, Mainzes un Baderbornes biskapi zaur awisehm issluddina tahdu sinnu, ka Fuldas biskapu fa-eeschanâ irr nospreeduschi, Fulda zeit weenu jaunu katoku akademiju, jo pilnigu katoku uniwersiteti taggad wehl newarroht zelt, tapehz ka zittas leetas tam wehl pretti turrahs. Beidsot arri luhds, laj wiffi katoki labbas dahwanas preeksch schihs akademijas famett. Bet wehl newarr sinnaht, waj arri Pruhfschu waldbiba to wehlehs darriht.

No Austrijas. Tas naudas-fanehmejs Schârr, kas Schweizes naudas-banku afsadhsis un aishedsis (ff. Nr. 42), pee Austrijas-Italijas rohbeschahm irr apzeetinahts. Pee wiina atradda 38,000 franku.

— Montenegros senats irr aisleedsis, ka neweenam nebuhs peebedrotees pee Dalmazijas dumpineekem un irr pawehlejis, pee rohbeschahm saldatus stelleht un wiffus dumpineklus apzeetinaht, kad winni gribbetu pahreet par Montenegros rohbeschahm. Bet tas dumpis tomehr wehl nau beigts, jebfschu zitti zeemri fadedsinati un zitti dumpineeki jau noteesati un palabrti.

No Turzijas. Dalmazijas dumpis arri scheitan zelt daschas behdas, jo Montenegros, Herzogowinas un Albanijas laudis irr arri nemeerigi. Tapehz turp saldati jafubta, bet deemschehl Turzijas naudas-maks irr tuksch, saldati 5 mehneschus sawu algu nau dabujuschu un bes dauds naudas karrâ neko newarr isdarriht.

— Tas dumpis Mesopotamija tapat ka Dalmazija effoht iszheles rekrutu nemshanas dehl. To dumpineeku effoht 2000; winni jau stahwoht preeksch galwas pilsehta Bagdad, arri weena kauschanahs effoht bijusi, kur waldbibas saldati falauti.

— 17. Nowemberi 60 fuggi taps zaurlaisti zaur Suizes kanali no Widdus juhras us Sarkano juhru.

No Franzijas raksta, ka keisars weenu dalku no seesmas dsihwojschoht Nizza jeb Mentone, laj wiina wesseliba stiprinatohs. — Parisê zelt tohs kauschu weetneklus ar daschadu nemeeru un dauds aklamahm runnahm.

Spanija arween wehl newarr weenâ prahâ tikt, waj uszels Genuas herzogu par lehninu, waj ne. Dauds laudis irr schi prettineeki, tapehz, ka wehl pa dauds jauns. Tas lihdsichinnigajs marines ministeris Lopez irr uszels par fortes wihzepresidenti. — Sawonnas biskaps Radikse irr apzeetinahts, jo winsch bij atnehsis dauds naudas preeksch teem Karlistu dumpineekem.

No Enlandes. Georg Beabody Londonê 74 gaddu wezzumâ irr nomirris. Winsch bij dsimmis Danwers pilsehtâ Seemel-Amerikas fabedrotâs walstis. Lihds 1837. gaddam winsch bij kaufmannis Amerikâ, bet tanni gaddâ aishgahja us Londoni, un Deews wiannu bij fwehtijis ar tohti leelu boggatibu. Bet winsch arri fapratra sewim draugus darriht ar sawu mantu. Kad Londonê bij

ta pirmaja leetu-israhdischana, tad winsch par sawu nau-du apgahdaja wiffu Amerikas leetu israhdischanu. Sawai dsimtenei Danwers winsch pawiffam 500,000 dollarus (1 doll. = 1 1/2 rbl.) dewis preeksch skohlahm. 20 gaddus Londonê dsihwojis winsch atkal apmekleja Ameriku un dahwinaja Baltimore pilsehtam 500,000 dollarus preeksch skohlahm. Bes tam winsch wairahl par 2,000,000 dollarus irr dewis preeksch Negeru behrnu usaudsinaschanas. 1864. gaddâ winsch dewa 250,000 £ sterlin, (1 £ sterl. = 7 rbl.), laj ar to nau du uszell Londonê labbas darbneeku mahjas; pehrnaja gaddâ winsch wehl 100,000 £ sterl. dewis preeksch tahs paschas leetas. Schinnis gaddâs winsch arri weenai Amerikas uniwersiteti irr dahwinajis 150,000 dollarus, laj ar to zelt weenu fennibas-museimu (t. i. tahdu nammu, kur sakrahj daschadas leetas un riklus no wezzeem laikeem) zc. — Wiffas wiina dahwanas jessoft 7,741,000 dollari. Tahdi baggati lungi ka schihs bijis, retti atrohnami pasaulê un schi wihra waheds Amerikâ un Enlandê paliks labbâ peeminâ.

O. P.

Sinnas par derrigu kartoffelu (rahzinu) audseschannu.

Rahdâs Wahzu semkohyibas awises pehrn sinnu dewa par sawadu wihsi, ka kartoffeli audsinami. Sinnu bij nehmujschi is weenas grahamatas, ko lahds flawens Holsteineschschu semkohpejs, Gûlich lungs farakstijis, kas pee 20 gaddeem daschadâ wihle prohwejis kartoffelus audsinahht, un beidsot scho wihsi, ko tē nu tuhliht aprakstischu, irr atraddis par to derrigato. Winsch mahza tã: tiklai labbi isauguschus kartoffelus buhs nemt preeksch stahdischanas un tã semmê list, ka dihgla gals us augschu. Suhdoht tohs tã buhs, ka kartoffela faknes suhdus warr aishneegt, bet ka jaunee kartoffeli ar teem nesa-ect. Pee it leelahm kartoffelu sortehm katram kartoffelim wajaga 12 □ pehdas ruhmes, pee masakahm sortehm peeteekohht 4—6 □ pehdas. Kartoffelis til augsti stahdam, ka waggas dibbins (dsikkums) wehl labbi appaksch kartoffela stahw, zaur ko tas no pahrafa flapjuma buhs fargahst. Pehz beidsamahs atarschanas tee lasti drujsku tohp noleekti tã, ka katram lastam sawa ihwascha ruhme atleek.

Tannis paschas awises schogad 2 lungi, kas pehz augschâ mahzitas wihles rahzinus prohwejuschi audsinahht, nu dohd sinnu, ka teem ar to isdewees. Schê til gribbu peeminneht, ko weens no scheem fakka: „Pehz Gûlich lunga pamahzischanas sawus kartoffelus audsinadams, nomanniju it par bribnumu, ka no katra kartoffela 12—20 stipri lasti 40—50 zellu garri it ahtri isauga. Pee no-nemshanas pee katra lasta, (jebfschu karstis laiks bija) 20—30 kartoffeli atraddahs dubra leelumâ, un wehl tikpat dauds masu ne-isauguschu, kas teescham, ja til isdewigs laiks buhtu bijis, arri wehl pilnigi buhtu isauguschu.

Arri japeeminn, ka pehz schihs wihses rahzinus audsinajoht, nemas wairahf laika ne-aiseet, ne ka tad pa wezzam tohs aplohpahm.

Schahdu pat pamahzifchanu jau preeksch 17 gaddeem mums Leppewitsch lungs irr dewis sawa grahamata. „Badohma deweis semmes kohpejeem“ 239. lappas puffe. Tur ta lassams: „Nabaga kautini, lam semmes waj fehllas mas, darris gudri, kartoffelus dohbës, 2—3 pehdu weenu no ohtra stahdidami, un augoht stahdeem arweenu prifchu semmi peeraudami klahf, kamehr tanni weeta, fur kartoffelis gull appakscha, wisaplahf kruma pahru pehdu augsts kalnisch gaddijeës. Ta kohpdami no weena pascha kartoffeta stahda dabuhs it weegli $\frac{1}{2}$ puhra augtu. Kartoffelus, fo preeksch paschas nonemshanas til wahrischanai isnem, ikreis no kalnina appakschas ja-isrohl, bet tas zaurums atkal ar semmehm peelihdsinams.

Sche wehl kahdas pamahzifchanas peeleeke par derrigu rahzinu audsefchanu, no kahda flawena semkohpeja is Kursemmes.

Ka kartoffeli audsinami, laj tee nefatruhd un laj bagatigi auglus neff? —

1) Kartoffelis mihle dsilli strahdatu smiltainu mahla semmi, ka arri wisweeglako smilts semmi newiffai fausa weeta.

2) Pehz abbolina, jeb plehsuna, pehz seemasfehjas un sirneem kartoffeleem arweenu wairahf augtu. Til ruddeni semmei deewsgan dsilli waijaga buht apstrahdatai.

3) Preeksch fehklas arween buhs israudsiht tohs weseelus, augligakohs un leelakohs, pilnigi eenahlfchus, un no tahdeem krummeem nemt, fur papilnam appakscha. Sehlla tuhliht pee nonemshanas schkirrama un fausa weeta isberrama, laj noschubst, un tad til noglabajama starp ohglehm tahda weeta, fur seemas falna tohs newarr maitaht.

4) Laj pawassarâ nekahda kawefchanahs neubtu pee stahdischanas, tad to ruddeni preeksch tam ta semme ta arrama, ka dsiklas waggas atleef tapat ka pee apstahdita kartoffetu lauka, zaur schihm tad pawassarâ agri uhdens noskreij un semme ahtri noschubst.

5) Kad pawassarâ semme noschuiise, tad waggas krusam no-erzejamas un 3 pehdu plattas dohbës idsennamas, us schihm tee fehklas kartoffeli leekami 3 pehdu zits no zitta, mahlu semme $3\frac{1}{2}$ zellu, un smilts semme 5 zellu dsilli, bet jau ta, ka kartoffelim tikpat dauds mihlflas semmes appakscha ka wiesu.

6) Tadeht fo prifchi stakka subdi kartoffeli drihsahf padarra flimmu, tad scho subdu weeta pee stipras semmes schahdi. subdi irr nemmami: 1 dalka pelni, sohdeji, ohgles, kalki, givfis jeb muhra gruschi, un 1 dalka fagrubst steegele. sahguskaidas, kubdri jeb zitta irekna semme smalki fagrubstus. Kahdas dalkas no schihm te minnetahm leetahm jafamaisa un kahdas 2 nedelas no weetas ar gohwju-stakka struttahm ja-aptelij un karru reisu labbi

zauri jamaifa, un beidsiht kahdas 6 nedelas jakanj stahweht schim maifjumam, un tad pee kartoffetu stahdischanas katram kartoffelim kahda fauja jayaberr.

7) Tam fehklas kartoffelim arweenu jastahw drufku augstakam, ne ka ta wagga dsikka.

8) Pehz beidsamahs apzifshanas jeb atahrschanas wihtes drufku ta waijaga nolohziht, ka katrai irr ruhmes augt; un kruma widdu semme berrama, kamehr mase, 2 pehdu augsts kalnisch tohp.

Schahda audsefchanas wihsê zaur prohwefchanu schahdi augli panahkti: a) fur katram kartoffelim 9 Opehdas ruhmes bija, tur no 3 leeleem feekeem isfehjuma 88 puhri pa-audseti; b) ta audsejoht neretti no weena pascha kartoffeta $\frac{1}{2}$ puhrs irr isaudsehts. Pee tam arri pataupa leelu pulku fehklas, un zaur to ka tahdus fuhdus bruhke kahdus augschâ minneju, arri fuhdi teel pataupiti un ta druwa arri zaur schahdu audsefchanu lohti labbi tohp isstrahdata, kas nahkamai waffaras fehjai lohti derrigi.

9) Pee agrahm sortehm, kad tee jau tiktahf isaugufchi, ka tohs preeksch bruhkes warr nemt, tee leelakee kartoffeli prahtigi no saknehm ar rohku irr atnemmami, un ta kohpina atkal fataifama ka bijuse. Pehz 6—8 nedekahm, kad wihtes jau nokaltufchas wehl drohschi ohtru kahrtu no winneem nonemsi.

10) Ugra stahdischana allasch teizama, un dauds reis zaur to no kartoffetu flimmibas warr isbehgt; jo neretti kad truhdeschana fahkaks, scheem jau wihtes nokalst. Tadeht arri agrahs sortes preeksch stahdischanas jo teizamas.

Gauschi labbi buhtu, kad nahkamâ pawassarâ zitti pehz schahdas wihses kartoffelus prohwetu audsinahf, un ruddeni, kad tohs nonehmusch, schê Awisês sinnu dohtu, ka teem ar to ideweës.

Pehz tahs wihses: „Ka warr agri kartoffelus isaudsi-naht,“ fo te scho pawassar sinnoju, taggad patê waru doht sinnu, (jebchu man it wisê ta pilnigi nebija pee rohlas, kas pee tahdas aplohpshanas waijadfigs. Paschâ wezzâ Zahru deenâ jau brangi isaugufchus prifchus kartoffelus preeksch wahrischanas warreju dabuht. K. S.

Deems weenu engeli fubtihs.

2.

Es taifjohs us zellu un driht safneegufe sawu wezzaku nammu, preeksch ka dauds zilweku bij sapulzejuscheres. Ne par fo nebehdadama, es par treppehm uslahpu augschâ un eegahju preeksch-istabâ, no kurrenes warreja ee-eet mannas mahtes kambari. Bet af, manna mihka meifina, fo nu eeraudsiju ee-eedama! Seenas bij pahrwiltas melnas, un sahrts ar degdamahm swezzehm stahweja kambora widdu! Trihzedama, ar bailigu prahtu weegahju klahfahf un — — af Deems! — fo es eeraudsiju! Tas bij mannas mahtes lihks! — Slimneeze stahstoht apstufsa, smaggi dwaifchu wilkdama, bet Rohses agzis ar affarahm

flappinajahs! Ja mans behrns, tà flimneeze atkal nehmahs stahstih, wianna bij mirruse, manna mihta mahte ko es biju pasaudejuse un apbehdinajuse, wianna bij mirruse bes ka man buhtu warrejuse peedoht. Manna noscheloschana un atgreeschanahs nu bij par wehlu; jo arri mans tehws preeksch mas nedelahm bij mirris. Es sawu mahti pawaddiju us kappeem un lehju karstas affaras pee wezzaku bedrites, pahrdohmadama wissu ko es pret winneem biju grehkojuse. Bet wehl smaggaki man tas us firdi frittta, ka es tew wairs newarreschoht palihdseht wesselai tapt. Jo wissa wezzaku mantiba mannam weenigam brahlim bij norakstita, kas toreis wehl bij mas, kad es atstahju sawu wezzaku nammu, un kas taggad bij sweschâ semmè, bet kur winsch bij, to es nedabuju sinnaht.

Tà nu ar behdigu firdi pahrnahju mahjà, bet kad palikku slimma, tad tuhdat juttohs ka ilgi nedshwofchu. Bet kas irr tahs meefas zeeschanas pret tahm dwehfeles mohzibahm, ko esmu zeetuse. Tas Kungs tahs no man irr atnehmis un meeru dewis firdi, ka es nu tizzu: Deews man irr peedewis, un arri manni wezzaki par manni wairs nedusmohs, bet ar mihlestibu debbesis sagaidihs. Sinnu, tas Kungs arri par tewi gahdahs, un sawu engeli suhtih, kas tew palihdsehs, un tewi arri padarrihs wesselu! Slimneeze no tahs runnaschanas bij peekuffuse, un smaggi puhdamama atkritta gultâ atpakkat. Al zit dauds tu effi iszeetuse! tà Rohse issauzahs raudadama. — Mahte lehni speeda meitas rohku, jo tanni deenâ waitahf nespehja runnaht.

Ar katru deenu flimneeze rahdijahs nahwei flahthahf eijoh. Un festas deenas waffarâ Rohse atkal sehdeja pee mahtes gultas. Saule laidahs us no-eeschanu, un beidsamee starri flimneezes bahlu waigu apspihdeja. Peepefchi tahds gaischums winnai waigu apnehma, spohschahks ne tà faules starri, un winnas azzis spihdeja pahrwehritâ spohschumâ. Al nemiristi, mahte, Rohse kledsa redsedama, ka mahtes waigs tà pahrwehrtahs, jo bes tewis newarru dsihwoht! — Wakaujes us Deewu! tà mirreja lehnâ sazija, winsch tew weenu engeli suhtih — kas tewi pasargahs! — nu wifs paleek tumfch preeksch mannam azzim! — — mans behrns — mans behrns! — Dwaschu aisturredama, Rohse klausijahs us mahtes wahrdeem, beidsamajs faules starrinsch apspihdeja nabaga mirrejas gultu, un Rohse gauscham raudadama aplampa famas mahtes lihli.

Behz trim deenahm Rohses mahti paglabbaja. Kaiminene, kas tai nelaikei jau bij palihdsejuse taggad pahrdewa to atlikkufchu mantibas dalkiau, ka laj winnu peeklahjigi warreja apglabbah; un ta schehliga seewa arri Rohsi pee fewis peenehma. Bet kas laj nu ar winnas teek, jo kaiminenei arri til dauds nebij, ka to slimmu meitu pee fewis pawissam buhtu spehjupe paturrecht. Kahds masums naudas tappa salihkts, un par to noweh-

leja tahs draudses kappu-razzejam, kas tai kaminenei bij brahliis, ka schis gahdaschoht par to bahrinu.

Krehfks kur Rohse eekschâ sehdeja un Bibbele no ka winna sawai mahtei katru deenu bij lassijuse preekschâ, bij winnas weeniga manta, ko us jaunu mahjas weetu dabuja lihds. Behdiga un weentuliga dsihwe winnai taggad sahlahs. Uygahdatajs winnai gan nelikka zeeft baddu un slahpes, arri ta kaiminene to dachu reis apmekleja, bet dauds deenas tam nabaga behrnam weentulim un atstaham bij noschdeht.

Tad winna luhdsa sawam apgahdatajam, ka winsch pee darba eedams, to pee mahtes kappu nonestu, ko winsch tai arri neleedsa. Tur nu winna sehdeja deenu no deenas, pee ta salka kalmia, ar Bibbeli us zelleem. Arween Rohse pahrdohmaja mahtes beidsamohs wahrduis, ka Deews winnai suhtischoht weenu engeli, un kad kapsehtas apmekletaji tai gahja garram, tad ta ikreis sawas sillas aztinas pazehla it tà starp teem ko mekedama. Dalschi to behrnu apluhlodami prassija kappu-razzejam: Kas tas irr par behrnu? — Schis katram atbildeja: Nabaga meitina ta irr, kam wezzaki irr mirruschi. Un to dsirdejuschi, gahja prohjam, jo katrom ar fewim irr deewegan darri- schanas. Pawaffara aisgahja un karsta waffara nahja, bet Rohse sehdeja wehl tanni paschâ weeta, bahla un slimma, it tà arri gribbedama dusseht appakfch teem sakteem welleneem; bet ne! — ne! — wehl winnas firdi bij gan mas zerribas graudinsch; ka Deews, par winnu apschelodamees, tai to engeli suhtischoht, tà mahte bij fazzijuse.

Kahds swesch jaunelis kahdu deenu apmekleja to kapefchu; garras, melnas mattu sprohgas applahja winna dohmu pilnu peeri un lehnas nopuhtas skannoja is winna muttes. Winsch peegahja pee diweem kappeem, kas Rohses mahtes kappom stahweja blakkam, bet no schi zaur brangu fehtu bij schkirti. Winsch wahrtus atdarrijs, tur gahja eekschâ, un zekds nomesdamees behdigs un dohmu pilns us teem kappeem luhkojabs. Rohsi winsch nebij mannijis, bet winna to redseja gan; firdesalks tai bij fazzijis: Schis irr tas engelis, kas par tewi gahdahs. Azzis nenowehtdamâ, wianna us to jaunelli luhkojabs un eeraudsija, ka winnam azzis ar affarahm flappinajahs un ka rohkas falizzis lehnâ balsi sauzâ: Mabte, mabte! Tad uszohlees wahrtus aisdarriidams gribbeja eet. Bet Rohsi eeraudsijis, winsch flahteedams prassija: Kas tu effi, mihtajs behrns, un ko tu tè darri? Manni sauz par Rohsi, schi atbildeja, tam drohschi azzis flattidama, un esmu bahrenite, redseet tas irr mannas mahtes kape. Nabaga behrns! tà jaunelis issauzahs schelodamees. Tad dohmu pilns winnu ilgu laiku usluhkojis, beidschoht fazzija: „Rebrihnees wis, meitia, par mannu weentefigu istureschanohs. Jo es us tomas waiga seijas atrohnu salihdsinashanu ar sawas mahtes, kas man preeksch ihfa laika mirra.“ Un to teizis winsch behdigs flattijahs

us kappu pakalnianu, fur winna wezzaki duffeja. „Pee lam tu taggad dshwo?“ winsch atkal preezigahks praffija. „Tu rahdees gauschi nabaga, weddi manni us tawu mahjokli, warrbuht warru tew kahda leeta libdseht.

To teizis, winsch Rohsi kehra pee rohkas, bet schi galwu krattidama fazzija: „Es newarru staigah; jo grehta flimmiba mannu kahju spehku nonehna!“ Un to fazzijuschai diwi spohschas affaras noritteja pahr bahlo waigu. — „Al tu nabaga nelaimigs behrns!“ jaunellis issauza, firdi fatreektis, „zil nelaimiga tu effi!“ — Kappurazzejs peenahkdams, istahstija Ahdolfsam (ta to jaunelli sauza) us winna praffischanam, wissu ko tas par Rohsi sinnaja. Ahdolfs sawa firdi apnehmahs, par winnu gahdajt, smaggu naudas makku kappu-razzeja rohka eelidams. Par to naudu Rohsei kohpeju wajagohht peenemt, kas pee winnas ween buhtu un kas par to gahdatu, ka tee bahlee waigi atkal fohktu seedeht. Arri apfohljahs to wehl apmekleht, eekam no ta pilsehta aistreisofchoht; jo winsch til bij schury nahzis sawu wezzaku kappus apmekleht. Tad bahrenitei mihligi rohku sneegdams, steidsahs prohjahm.

Rohse skattijahs winnam paklat, kamehr tas zaur kappu wahrteem iseedams winnas azzihm pasudda, jo neweens zilweks, kamehr winnas mahte mirruse, ar winnas til mihligi nebij runnais, zil Ahdolfs. „Tas bij mans engelis!“ ta winna preezigi issauzahs un skattijahs pehz kappurazzeja, kas par to bij aigahjis ar wissu nau du. Mammons wezzam firdi bij apstulbojis, un winsch nonehna to naudu, kas preeksch ta bahrenischa bij dohta. „Tas lungs wairs nenahks,“ ta winsch naudas makku pee mallas lkdams fazzija, „jo laudis drihs tohs nabagus aismirst.“

Rohses liktens palikka kahds bijis. Wehl winna deenu no deenas sehdeja pee sawas mahtes kappu, bes palibga un bes apkohpeja, bet wairs nejuttahs til nelaimiga, zil papreeksch.

Dohmadama un fapnodama ta zerreja, ka tas atkal nahks. Bet rahdijahs, ka ta zerriba winnas krahpschoht. Karsta waffara pagahja, ruddens ar sawu aukstumu nahza un wehjsch dselten raibas lappas laiffija pahr mahtes kappu. Arri Rohses isfkats rahdija, ka meitina ar ahtreem fohkeem pee muhschigas duffas steidsahs. Bet to zerribu winna newametta, ka winsch nahks; un winsch arr nahza!

Auksts Nowembera rihts bij, kad Ahdolfs atkal kappus apmekleja; winsch gauscham noskumma, Rohsi wezza weeta eeraudsidams. „Tu schè tahda auksta laika?“ ta winsch issauza ar libdseetibu, to noleesejuschu augumu uslukodams. „Ka tew eet, miltajs behrns? Waj tas wezzajs arri par tewi irr gahdajis? Es dauds no tewis dohmajis, bet newarreju ahtrahl nahkt, jo man nohtigas reisofchanas bij ja-usnem, un tewis deht ween es scho pilsehtu nu apmekleju, un man atkal drihs wajag aistreisohht.“ — „Es to sinnoju gan, ka Zuh nahkseht,“ Rohse

atbildeja, „man eet flikti, gauscham flikti, al ka man fals!“ — „Tu schè ilgaki nedrihkti palikt.“ Ahdolfs fazzija un sakehra winnas krehflu, „es tewi gribbu eenest eeksch.“ Rohse fazzija: „Gan, bet manna Bihbele paleek us kappu!“ un to fazzijuse, winna fashluffa galwu us kruhtihm nokahruse. — „Es winnu pehz eeneffischu,“ Ahdolfs atbildeja un nu zil ahtri warredams steidsahs us kappurazzeja nomminu, fur schis muddigi, bet lohti sabihjees peeskrehja klahht.

Ahdolfs Rohsi nolikka us winnas gukkas weetu un tad nemeerigs tanni flikti uskohpta lambari isskattijahs wissaplahht.

„Ka Zuh til fihksti warrejaht buht ar to naudu, ko es Zums dewu?“ ta winsch pehz tam runnaja us kappurazzeju, ka pahmesdams. „Waj Zums kohpejas wehl nau preeksch ta nabaga behrna? Es Zums tal peekohdinadams teizu, ka Zums tahdu buhs peenemt. — Wezzajs, Zums sawus pascha firmus mattus uslukodameem, gan wajadseja apschelotees par to nabaga krophlu behrnianu. Bet taggad wairs nau wallas no tam runnaht! Gita un gahdajeet dakteri; Deews dohtu, ka til nebuhtu par wehlu!“ — Wezzajs ahtri aistheidsahs, un Ahdolfs laut ka tam behrniam lukhoja ko palibdeht, jo pee Rohses jo grehtu flimmibu warreja nomanniht. Karsta drudscha farkanums pahrwilkahs par tahm, no aukstuma pahrnemtahm meesahm, un ka fapnodama winna issauza: „Mannu Bihbeli!“ Ahdolfs atminnejahs sawas fohlschanas un steidsahs us kappu; Bihbeli pagekoht, zitti tur eeksch buhdami papihri iskritta, Ahdolfs leezahs tohs atkal uszelt. Weenu kappu panehmis, sahka lassihht. Ta bij Rohses mahtes laulajama sibme. To lassijis winsch sabihjees nosarka un muddigi kehra pehz teem zitteem papihreem. „Augstajs Deews, waj tas warr buht tizzams, ka schis nabaga behrns buhtu mannas nelaimigas mahsas Emmas meitina!? Ja, ja, tam ta wajaga buht! Tad manna mahsa nabadsiba un no wissas pasaules atstahta, irr mirrusi, un winnas behrnu es atrohnu tahda nejauka buhschanà! Al augstajs Deews, ka es Tew laj pateizu, ka tu manni atweddis schury!“

Ahtri winsch steidsahs us istabinu pee Rohses, ko karstuma drudsis gauscham bij pahrnehmis. Affaras ritteja par ta jaunetta waigeem, un noleeees winsch butschaja bahrenites peeri, sawa firdi apnemdamees, winnai buht par atspaidu un par brabli. Rohse gan mannija to mutti, kas winnas peeri skubstija, arri mannija tahs affaras, kas us winnas karsteem waigeem noritteja; firdi winna jutta debbeskligus preekus, bet nedohmaht winna newarreja, ka Deews winnai tahdu mihlu, tunu raddineeku buhtu peeweddis.

Behz ihfa laika kappurazzejs bij atpaklat ar dakteri, ko arri Ahdolfs pasinna. „Daktera lungs,“ ta Ahdolfs, „steidsatees palibdeht; jo ta irr mannas mahsas meita, ka es to no scheem papihreem esmu islassijis.“ „Schi

winnam mahfas meita!" ta kappurazzejs runnaja appaksch fewis brihnodamees, „kas to buhtu dohmajis!" Dakteris flimneezi prahitigi apluhlojis, noschedahs sahles parakstibt. „Meeriga un prahitiga kohpfschana wisapapreelsch irr waijadsiga," ta dakteris fazzija, sahles parakstijis, „jo lohti gruhts drudfis wehl pee winnas parahdisees." „No dohmajeet, waj wiinu warretu pahwest us zittu nammu?" ta Uhdolfs. Dakteris to atfahwa un atstahja to namminu, peefohdinadams, laj darroht pehz wiinna padohma.

Uhdolfs wezzajam to flimneezi labbi likka uspasscht, un steidsahs prohjahm; bet pehz ihfa laika winsch ar labbi ruhigeem ratteem un ar weenu wezzu gaspaschu atfal bij klacht. Ea bij Marta, Uhdolfs nelaika mahtes wirtschasterene, taggad pascha Uhdolfsa fainneeziabas waditaja, ta bij prahitiga un labfirdiga, bet bischki plahpiga seewina. „Al Deews!" ta fchi issauzahs, kad tanni nabadsiga kambari bij eegahjuse, „tad tahda neleetiga alla muhsu mihtahs zitreisigahs freilenes behrns otrohnabs. Nabaga meitina!" — ta wiinna fazzija, Rohsi beiggalla butschodama, „lahda noleesejuse un flimma wiinna irr! — Bet nu tew ees dauds labbaki, mehse tewi drihs gribbam darriht weffelu. Wiinna pateesi irr lihdsiga sawai mahtes mahtei!" — „Un winnas arri sauz par Rohsi." Uhdolfs fazzija, „tas irr sihme, ka manna mahfa Emma sawu mahti nau aismirfufe." Gaspascha atbildeja: „Wiinna bij gauhsam labse behrns saweem wezzakeem, lohti smukka, bet winnai waijadsija mirt tahda nabadsiba! Pateesi tas wihrs, kas Zuhfu mahsu wezzakeem ka nosadns, gon bijis neleefcha wihrs! Al nabaga noschehlojama Emma!" Ea schelstirdiga gaspascha lehja karikas affaras, eklam wiinna Uhdolfsam palihdsija flimma Rohsi no gultas list rattos. Behz pusstundas Rohse atraddahs siltä un mihtsta gultä, sawas mahtes wezzaku nammä.

(Uf preelschu beigums.)

Rihneeschu pulksteni.

Kahds flawens Frantschu fwefschu semju reisotajis stahsta, ka Rihneeschu semmakas lahrtas laudis pehz pulkstena stattotees: „Weena deena, kad mehse gribbejahm apmekleht sawu jaunu kristigu draudsi, zekä fatikkahm sehnu, kas wehrst gannija. Garam eedami mehse prassijahm schim, waj pulkstens jau effoht 12. Puila flattijahs pehz faules, bet fchi bij paslehpusees ail tumfscheem un beeseem mahlukeem (padebbescheem). No fchi pulkstena tadeht newarreja tapt gudrs.

„Debbejs ta pilnas ar mahlukeem," winsch fazzija, „bet pagaidat masu brihtinu." Nu winsch aisskrehja us tuwakaja nahburga (nammu) sehtu un pehz pahru azzumirfleem atnahja atpakkal ar lakki flehpi.

„Redsat," winsch teiza, „pulkstens wehl nau wis 12." To fazzidams winsch mums rahdija lakka azzis un schim ar warru usplehsa plakstinus.

Mehse usflattijahm sehnu ar leelu brihnischanohs, bet fchis issflattijahs it weenteesigs un lakki isturrejahs meerrigi un rahmi, ka kad tas wiinna ihstens darbs buhtu, par pulksteni buht. Mehse teizahm: „Labbi, dehts, pateizamees tew!" un fmejhamees, tapehz ka mums launs bij fcho brihnumu no puikas liktees issklaidroht. Bet kad pee saweem draugeem nonahjahm, tad tas pirmajs pehz lo prassijahm bij fchi ehromofchanahs ar to lakki. Wiinu brihnijahs lohti par muhsu nesapraschanu un famelleja ahtri pahri dutschu lakku un rahdija mums, ka wiffas azzis pulksteni weenadi eijoht.

Tee redsejumi, (masa melna lohdi) palikka libds pusdeenai, pulksten 12eem arween masaki un beidsiht til warreja redseht smalku sribpiti ka mattu krusteem pahz azzis. Behz atfal fchi sribpiti paleel arween leelaka, kamehr nakti pulksten 12os labba prahwa lohdi redsama. Mums tappa teikts, ka katrs mas behrns, drihs smalki prohtoht nolemt stundas no lakka azzihm. Paschi redsejahm, ka fchee pulksteni gahja rikitigi.

M. G—g.

Kas nahf no sikhstulibas?

Netahf no Sfarapul nesen kahds reisneeks nomirra us dampflugga, 80 gaddus wezs, ar lohti leelu karsona drudsi. Tas nomirrejs neffa lohti noplifjuschu abgehrbu, kas ar dauds luppateem bij salahpihts. Schis sikhstulis wairahf no falla un no sikhstuma mirra, ne ka sawa wezzuma deht. Pee fchi libka atradda no ehdamahm leetahm 6 sapuuschus zwihbakus un kahdus 2 jau fen wahritus wistu pautus, kas jau pawissam bij sapuuschu un weenu puddeli kwaffas. Beidsiht wiinna luppatus sahka ismekleht, gribbedami dabuht sinnaht, kas winsch irr, un no kurrenes, tad atradda stary wiinna sliktu apgehrbu eelsch teem luppateem eeschuhtas kredit-billetes par 11,651 rbl. 38 kap. fudr. un obligazijas jeb wehrtes papihrus par 7,317 rbl. f., kohpa 18,967 rbl. 38 kap. f., to tomehr kappä newarrejis lihdsnemt.

Chr. Ballod, Pehterburga.

Wisjannafahs stunas.

Port Said tanni 16. (4. Nowbr.) Suezes kanals tappa atdarrihts un dauds leeli jubras fuggi, kas tohs augstohs gohdaweesus wedda, jau pa wissu fcho kanali braufuschu.

Zelgawä tanni 10. Nowbr. Ihsa laika taggad jau treschais jaunpeedsimmis behrnisch tappa atrasts nolits; weens Ballofchu kappos, ohts Zehra gastuhsi un treschais Westermanna nammä. — Tee sleplawi, kas Zehruart te pascha pilsehtä no kahwe to Mihgas kufcheri, taggad notesati ar gruhtu kalnarakshanas strahpi Sibirija. — Ar Mihgas dselzektu weddoht taggad til dauds prezzi, ka pretfchu ratti jau peetrufstohht. — Seelupes tils no suggahm tappa isspees un ka' nu wiinu wehl newarr eelikt, tad til par stekki warr par leeluppi pahrtapt. — Ta kommissija, kas te ar teem nelaimigeem streewsem.

